

Christina Wikberger
Miljöutredare
Telefon 08-508 28 140
christina.wikberger@miljo.stockholm.se

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden

REMISS OM VÄRTAPIREN – GENOMFÖRANDEBESLUT VALPARAISO OCH SÖDRA VÄRTAN – INRIKTNINGSBESLUT

Remiss från Kommunstyrelsen Dnr 032-2734/2009

Förslag till beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden tillstyrker genomförandebeslutet för Värtapiren och inriktningsbeslutet för Valparaiso och Södra Värtan med vad som anförs i detta tjänsteutlåtande under förutsättning att

- 1 beslut om fortsatt inriktning vad gäller bostadsetablering i hamnen utgår från de villkor för hamnverksamhet som meddelas av miljödomstol inom kort

Gunnar Söderholm

Gustaf Landahl

Sammanfattning

Exploateringskontoret och Stockholms hamn AB har skrivit fram ett gemensamt genomförandebeslut för Värtapiren och ett inriktningsbeslut för Valparaiso och Södra Värtan. Besluten har remitterats från Kommunstyrelsen för yttrande senast den 26 februari 2010. Miljö- och hälsoskyddsnämnden har fått förlängd remisstid för att kunna behandla ärendet på nämndens sammanträde den 9 mars 2010.

Miljödomstolen har den 16 feb 2010 meddelat deldom gällande Stockholm Hamnars ansökan om miljötillstånd till hamnverksamhet och vattenverksamhet i Värtan m m. Domen har inte hunnit inarbetas i detta tjänsteutlåtande. Men domen biläggs. Domen kommer att överklagas av Stockholmshamnar. En följd av domen är att förseningar kan komma uppstå.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har behandlat flera ärenden om utbyggnaden av området Hjorthagen-Värtahamnen-Loudden och hamnverksamheten (tillståndsärenden, program-

och planärenden, inriktningsbeslut). Miljö- och hälsoskyddsnämnden har vid dessa tillfällen framfört att en förutsättning är att hamnverksamheten kan säkerställas. Bostäder i hamnområdet kan tillkomma om det inte innebär en stor risk för störningar för de boende.

Värtapiren, kvarteret Valparaiso och Södra Värtan ligger i stadsutvecklingsområdet Hjorthagen-Värtahamnen-Frihamnen-Loudden där det planeras för stora infrastrukturförändringar, bostadsbebyggelse samt förändringar av hamnverksamheten. Områdena ingår i miljöprofilområdet Norra Djurgårdsstaden.

Syftet med utvecklingsprojektet Värtapiren är att koncentrera hamnverksamheten till Värtapiren och frigöra ytor vid Valparaiso och Södra Värtan. I Valparaiso planeras för handel och kontor. Projektet innehåller mycket komplexa och tunga infrastrukturinvesteringar. I Södra Värtan planeras för en blandad bebyggelse med bostäder, handel och service.

Miljöförvaltningen vill framhålla att en av de största utmaningarna för ett miljöprofilområde som Norra Djurgårdsstaden, är att möjliggöra hållbara transportalternativ för samtliga resenärer i området. För alla de transportgenererande delprojekt som nu och framöver planeras måste noga övervägas hur dessa bidrar till utsläpp av växthusgaser för att målen om fossilbränslefritt 2030 och målet om 1,5 ton CO₂ per person ska kunna nås. En utmaning är att öka kapaciteten i transportsystemet så att stadsdelen blir tillgänglig och samtidigt utvecklas klimatpositivt. Miljöförvaltningen delar exploateringskontorets och Stockholms Hamns uppfattning om att en bra kollektivtrafikförsörjning med Spårväg City genom området är mycket viktigt och helt nödvändig för utvecklingen mot en stadsdel i världsklass. Förvaltningen anser även att vägarna genom Valparaiso måste byggas för god framkomlighet för samtliga kollektivslag. När det gäller transporter till arbetsplatser och till färjetrafiken finns behov av att utveckla hållbara transportalternativ såsom cykelbanor och gångbanor. Även gods- och varutransporter till och från det planerade handelsområdet i Valparaiso måste ske på ett miljöeffektivt sätt genom exempelvis samlastning och användning av miljöfordon. Ytparkering för bilar bör undvikas och parkeringsmöjligheter för cykel samt miljöfordon bör ges företräde och gynnas. Förvaltningen anser också att det är viktigt att fortsätta arbetet med att få ut tågspår på Värtapiren för tåg som ankommer/avgår med tåg färjan.

Förvaltningen anser att det är viktigt att undersöka vilka förbättringsåtgärder som kan vidtas för att minska risken för störningar från hamnens verksamhet, både när det gäller buller och luft. Bullerstudierna blir ett viktigt underlag för att pröva om det går att utforma bostadsbebyggelse med hjälp av skärmande kontor och genom att titta på olika skyddsåtgärder för att skapa en bra ljudmiljö. Detta tillsammans, skapar en förutsättning för fortsatt arbete med att pröva samlokalisering mellan arbetsplatser, hamnverksamhet och bostäder. Inom kort kommer hamnens villkor för buller fastställas i samband med tillståndsansökan av miljödomstol. Staden bör innan beslut om fortsatt arbete tas, invänta dessa villkor för att därefter gå vidare med ovan nämnd bullerutredning.

Stadsutvecklingsområdet är en del i miljöprofilområdet Norra Djurgårdsstaden. Byggherrar kommer i sina avtal få miljöprogram med mål som ska följas för att nå vision 2030 för Norra Djurgårdsstaden. Mål sätts upp för energiförbrukning, koldioxidutsläpp, klimatanpassning, avfall m.m. Miljöprogrammet är en viktig del i det fortsatta arbetet, vilket bör tas med och beaktas i inriktningen för det fortsatta arbetet. Ett förslag som bör övervägas är att för Valparaiso pröva att radikalt öka exploateringen närmast färjebassängen och därmed frigöra ytor för vistelse bakom dessa högre hus. Valparaisos attraktionskraft kan därigenom öka där det ligger i centrum mellan de planerade boendedområdena. Valparaiso skulle kunna bli en plats med park/torg för spontana möten och inte bara för handel- och kontorsändamål.

Bakgrund

Exploateringskontoret och Stockholms hamn AB har skrivit fram ett gemensamt genomförandebeslut för Värtapiren och ett inriktningsbeslut för Valparaiso och Södra Värtan. Exploateringsnämnden beslutade i enlighet med förslaget att ge exploateringskontoret i uppdrag att genomföra projektet Värtapiren, samt att fortsätta arbetet med Valparaiso och Södra Värtan inom de i tjänsteutlåtandet föreslagna budgetramarna. Exploateringsnämnden föreslår att kommunstyrelsen godkänner genomförandet av Värtapiren och den fortsatta planeringen av projekten Valparaiso och Södra Värten.

Genomförandebeslut och inriktningsbeslut har remitterats från Kommunstyrelsen för yttrande senast den 26 februari 2010. Miljö- och hälsoskyddsnämnden har fått förlängd remisstid för att kunna behandla ärendet på nämndens sammanträde den 9 mars 2010.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden behandlade 2002-11-19 Stadsbyggnadsnämndens förslag till program för planering av området Hjorthagen-Värtahamnen-Loudden. Ett fortsatt programarbete tillstyrktes under förutsättning att hamnverksamheten säkerställdes för stadens energi- och varuförsörjning. Nämnden anförde även att det för Värtahamnen och Frihamnen bör göras särskilda analyser och överväganden om i vilken utsträckning bostadsbebyggelse i hamnområdet kan tillkomma utan att störningar för de boende inträffar.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden besvarade remiss om inriktningsbeslut om utfyllnad av Värtapiren (MHN 2008-03-18). Nämnden tillstyrkte inriktningsbeslutet. Synpunkter om förbättrad kollektivtrafik och risken för att buller och avgaser som alstras av hamnen ska störa planerade bostäder, behövde utredas vidare. Kommunfullmäktige godkände inriktningsbeslutet för Värtapiren 2008-06-09. I förhållande till inriktningsbeslutet innehåller genomförandebeslutet för Värtapiren endast själva Värtapiren och stämmer överens med den nya detaljplanen för område för Värtapiren. Valparaiso och Södra Värtan är nu två egna projekt.

Under 2008 fattades ett delegationsbeslut av Miljö- och hälsoskyddsnämnden i planärendet om utbyggnad av Värtapiren (utökning av kajen till 84.000 kvm från dagens 32.000 kvm, ny terminalbyggnad, lager, tullhus, uppställningsytor med mera). Nämnden tillstyrkte fortsatt planering och framhöll att bostäder i närområdet inte ska utsättas för bullerstörningar över gällande riktvärden. Detaljplanen antogs av kommunfullmäktige 2009, men har inte vunnit laga kraft eftersom den är överklagad.

Stockholms Hamn AB lämnade 2007 in en ansökan om tillstånd för hamnverksamhet och utfyllnad av Värtapiren till Miljödomstolen. Miljö- och hälsoskyddsnämnden har yttrat sig i ärendet. Nämnden framhåller att eftersom hamnen är av riksintresse bör utformningen av eventuella nya bostäder i området ske med beaktande av hamnens verksamhet. Domstolen har inte meddelat sitt beslut ännu men väntas komma inom kort. I tillståndet kommer villkor för buller att fastställas.

För byggstart för Värtapiren krävs lagvunnen detaljplan, miljödom och genomförandebeslut om investeringsmedel.

FÖRSLAGEN

Värtapiren, kvarteret Valparaiso och Södra Värtan ligger i stadsutvecklingsområdet Hjorthagen-Värtahamnen-Frihamnen-Loudden där det planeras för stora infrastrukturförändringar, bostadsbebyggelse samt förändringar av hamnverksamheten. Områdena ingår i miljöprofilområdet Norra Djurgårdsstaden.

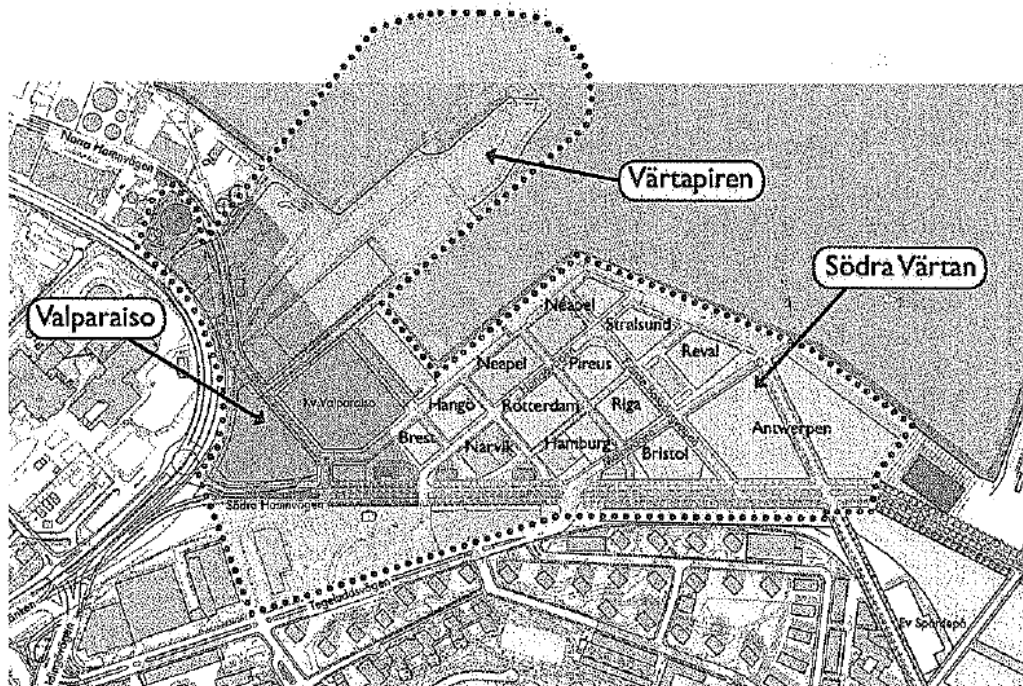
Syftet med utvecklingsprojektet Värtapiren är att koncentrera hamnverksamheten till Värtapiren och frigöra ytor vid Valparaiso och Södra Värtan.

I Valparaiso planeras för handel och kontor. Projektet innehåller mycket komplexa och tunga infrastrukturinvesteringar. Området angränsar också till Norra Länken. Ett huvudstråk i form av en allé genom området ska binda samman de södra och norra delarna av Norra Djurgårdsstaden. Från huvudstråket ska det vara möjligt att ansluta till Norra Länken via den så kallade hamnavfarten. Huvudstråket genom Valparaiso ska även innehålla Spårväg City och trafik till och från Värtapiren. Detta huvudstråk ska passera Värtabanan planskilt.

I Södra Värtan planeras för en blandad bebyggelse med bostäder, handel och service. Under 2005 var två detaljplaner i Södra Värtan ute på remiss och samråd. Dessa avstyrktes av Länsstyrelsen med hänvisning till att utbyggnaden skulle skada riksintresset hamnen. Ett programarbete startades under hösten 2009. Pågående programarbete för Valparaiso och Södra Värtan ska leda till ett fördjupat program med miljökonsekvensbeskrivning för området. I arbetet ingår de nya förutsättningar som den nya Värtapiren innebär och i arbetet ingår också att göra bullerstudier eftersom det styr den framtida användningen i Södra Värtan. För Valparaiso och Södra Värtan antas ett mycket högt exploateringsstal och bostäder är i första hand planerade i området utmed vattnet vid Södra Värtan. I Södra Värtan är riskfrågor (farligt gods från Loudden) och

buller (från hamnverksamheten) de svåraste frågorna att lösa vid en samlokalisering. En av synpunkterna i exploateringskontorets tjänsteutlåtande är att möjligheten att bygga en blandad bebyggelse i Södra Värtan till mycket stor del beror på hur industribuller från fartyg ska bedömas. Frågan ses som principiellt viktig och styr den fortsatta utformningen. Exploateringskontoret menar att om tillsynsmyndigheten motsätter sig bostadsbebyggelse i Södra Värtan med hänvisning till industribuller innebär det i förlängningen att Loudden inte heller kommer att kunna bebyggas med bostäder.

Exploateringarna av Valparaiso och Södra Värtan är enligt exploateringskontoret till stora delar helt beroende av att utbyggnaden av Värtapiren genomförs.

Förvaltningens synpunkter

TRANSPORTER

Förvaltningen anser att bilburna arbetsresor till och från Valparaiso och Södra Värtan måste hållas till ett minimum. Vidare måste transporterna till det planerade handelsområdet i Valparaiso noga övervägas hur dessa kan ske så energieffektivt som möjligt.

En av de största utmaningarna för Norra Djurgårdsstaden som miljöprofilerat område i världsklass är att möjliggöra hållbara transportalternativ för samtliga resenärer i området. För alla de transportgenererande delprojekt som nu och framöver planeras måste noga övervägas hur dessa bidrar till utsläpp av växthusgaser för att målen om fossilbränslefritt 2030 och målet om 1,5 ton CO₂ per person ska kunna nås.

Redan idag är vägarna i området hårt belastade med framförallt genomfartstrafik från Lidingö. När Norra länken öppnas befaras att kapaciteten för länken kommer att vara nådd. Även ur trängselsynpunkt är det därför angeläget att minska på trycket och hålla nere efterfrågan på bilresor genom att erbjuda bra och hållbara alternativ.

Även den planerade kollektivtrafiken kommer att vara utsatt för ett högt tryck och en grundläggande utmaning är att öka kapaciteten i transportsystemet så att stadsdelen blir tillgänglig och samtidigt utvecklas klimatpositivt.

Utbyggnaden av Spårväg City en viktig hörnsten för att förbinda Norra Djurgårdsstaden med centrum och för att koppla ihop stadsdelens olika delar. I inriktningsbeslutet för Värtapiren saknades en beskrivning av hur man avsåg att göra området tillgängligt genom kollektivtrafik. Kryssningsbåtarna tar många passagerare och för dessa måste möjligheten finnas att ta sig till området med kollektivtrafik. I genomförandebeslutet har en utveckling av kollektivtrafiklösningar gjorts genom att SL:s planerade utbyggnad av Spårväg City har inarbetats. Föreslagen sträckning löper från Frihamnen till Ropsten. I Ropsten finns möjlighet att koppla samman spårvägen med Lidingöbanan eller fortsätta norrut till nybebyggelsen i Hjorthagen. På Lidingö finns möjlighet att placera en spårdepå som skulle kunna användas för Spårväg Citys vagnar. Miljöförvaltningen delar exploateringskontorets och Stockholms Hamns uppfattning om att en bra kollektivtrafikförsörjning med Spårväg City genom området är mycket viktigt och helt nödvändig för utvecklingen mot en stadsdel i världsklass.

Förvaltningen anser även att vägarna genom Valparaiso måste byggas för god framkomlighet för samtliga kollektivslag vilket oftast innebär trafikseparering mellan bil och spår/buss.

När det gäller transporter till arbetsplatser och till färjetrafiken finns behov av att utveckla hållbara transportalternativ såsom cykelbanor och gångbanor. I fortsatt planering för transporter med cykel respektive gång bör dessa hållas isär då hopslagna gång och cykelbanor bland annat genererar konflikter och ökad risk för olyckor samt har sannolikt olika behov av målpunkter och genhet genom området.

Även gods- och varutransporter till och från det planerade handelsområdet i Valparaiso måste ske på ett miljöeffektivt sätt genom exempelvis samlastning och användning av miljöfordon. Ytparkering motsvarande det som kan ses i Sickla köpkvarter bör undvikas och parkeringsmöjligheter för cykel samt miljöfordon bör ges företräde och gynnas.

Miljöförvaltningen anser vidare att det är viktigt att fortsätta med de studier som pågår för att få ut tågspår på Värtapiren, för att tåg som ankommer/avgår med tåg färjan inte ska behöva rangeras på Värtabanans östra bangård.

STÖRNINGAR FRÅN HAMNEN

I remissen om inriktningsbeslutet för Värtapiren påtalade miljöförvaltningen att det var viktigt att undersöka vilka förbättringsåtgärder som kunde vidtas för att minska risken för

störningar från hamnens verksamhet. Elanslutningar för fartyg som anlöper hamnen är ett sätt att minska bullerstörningar. Den nya Värtapiren kommer att ha elanslutning till alla kajlägen. För fartyg som angör Stockholm endast någon timme är det idag inte möjligt att elansluta fartyget.

Avståndet mellan fartygen som ligger vid kaj eller är på väg till eller från kajen och planerad bebyggelse är kort. Det finns risk för att bostäder utsätts för luftföroreningar och sot från fartygens skorstenar. I det fortsatta arbetet med planering av bostäder i Södra Värtan bör även risken för luftburna olägenheter studeras vidare.

I samrådshandlingarna befarar exploateringskontoret och Stockholms Hamn i sina synpunkter på förslaget, att om riktvärden för industribuller tillämpas för Södra Värtan, så kommer i förlängningen inte heller Loudden kunna bebyggas med bostäder. Det är enligt miljöförvaltningen för tidigt och drastiskt att dra sådana slutsatser. Förvaltningen anser att det är bra att bullerstudier ingår i det fortsatta arbetet och som ett underlag för att möjliggöra och utforma bebyggelsen. Bebyggelsen med kontor i området kan verka som bullerskärm för bostäder. Förvaltningen anser att det är bra att, som föreslås, titta på andra lösningar i det fortsatta arbetet för att klara en bra ljudmiljö. I bullerutredningen bör det även undersökas vilka skyddsåtgärder som kan vidtas och vad som kan göra för att skapa en god ljudmiljö genom bebyggelsens utformning. Detta tillsammans, skapar en förutsättning för fortsatt arbete med att pröva samlokalisering mellan arbetsplatser, hamnverksamhet och bostäder. Inom kort kommer hamnens villkor för buller fastställas i samband med tillståndsansökan av miljödomstol. Staden bör innan beslut om fortsatt arbete tas invänta dessa villkor för att därefter gå vidare med ovan nämnd bullerutredning.

MILJÖPROFILOMRÅDE

Stadsutvecklingsområdet är en del i miljöprofilområdet Norra Djurgårdsstaden. Byggherrar kommer i sina avtal få miljöprogram med mål som ska följas för att nå vision 2030 för Norra Djurgårdsstaden. Mål sätts upp för energiförbrukning, koldioxidutsläpp, klimatanpassning, avfall, m.m. En viktig fråga är att området måste klimatanpassas med dagvattensystem och grönska/vegetation. Byggnader måste anpassas för att klara förändrade havsnivåer och nederbörd. I den planerade bebyggelsen kommer även andra åtgärder att behöva vidtas för att skapa bra boende- och vistelsemiljöer i ett framtida klimat i en mycket tät stadsdel. Inriktningsbeslutet redovisar vissa frågor detaljerat, till exempel hur många parkeringsplatser som ska anläggas. Men boendemiljön i övrigt tas inte upp, till exempel hur mycket friyta och som beräknas kunna tillskapas. Miljöprogrammet är en viktig del i det fortsatta arbetet, vilket bör tas med och beaktas i inriktningen för det fortsatta arbetet.

Ett förslag som bör övervägas är att för Valparaiso pröva att radikalt öka exploateringen närmast färjebassängen och därmed frigöra ytor för vistelse bakom dessa högre hus. Valparaisos attraktionskraft kan därigenom öka där det ligger i centrum mellan de

planerade boendeyrådena. Valparaiso skulle kunna bli en plats med park/torg för spontana möten och inte bara för handel- och kontorsändamål.

Slut

Bilagor

Bilaga 1 Värtapiren. Genomförandebeslut. Valparaiso och Södra Värtan.
Inriktningsbeslut.

Bilaga 2 Deldom 2010-02-16 Nacka Tingsrätt/Miljödomstolen